

Večery o **metodológii vied**

NA FILOZOFICKEJ FAKULTE UK

Katedra logiky a metodológie vied Vás srdečne pozýva
na ďalší z Večerov o metodológii vied, ktorý sa uskutoční

V STREDU 22. APRÍLA 2015 O 18:00

V MIESTNOSTI S-2

v budove Univerzity Komenského v Bratislave na Šafárikovom námestí č. 6.

prof. PhDr. **PAVOL ŽIGO**, CSc.

(Katedra slovenského jazyka FiF UK)

**„Jazyk – prostriedok vedeckej
interpretácie“**



Východisko hľadania parametrov:

Ján Dubnička: *Čas a kauzalita*

vlastnosti

kvantitatívne

metrické: homogénnosť, izotropnosť

kvalitatívne

topologické: usporiadanosť, spojitosť, jednosmernosť,
jednorozmernosť,
nekonečnosť

Aplikácia na jednotlivé časové stupne/aspekt/modus

	vlastnosti						
	metrické		topologické				
	H	I	U	JR	S	JS	N
prézent – prim. f.	–	–	–	(+)	–	(+)	+
prézent – sek. f.	+	+	(+)	(+)	–	(+)	+
préteritum – prim. f.	–	–	+	+	(+)	(+)	(+)
préteritum – sek. f.	+	+	+	+	(+)	(+)	–
antepreteritum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
futúrum nedok.	–	–	+	+	(+)	(+)	(+)
futúrum dok.	–	–	+	+	(+)	(+)	–
kondicionál	–	–	+	+	+	+	(+)
imperatív	(+)	–	+	+	+	+	(+)
* aorist prim. f.	–	–	+	(+)	–	+	–
* imperfektum	–	–	+	+	(+)	+	(+)
* pluskvamperfektum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
* futúrum exaktum	–	–	+	+	(+)	+	+

H = homogénosť, I = izotropnosť

U = usporiadanosť, JR = jednorozmernosť, S = spojitosť, JS = jednosmernosť, N = nekonečnosť

(obmedzenie do minulosti

) obmedzenie do budúcnosti

* sústavy pôvodných zaniknutých tvarov

Aplikácia na vývin slovnej zásoby

1. tvorenie slov	U	JR	S	JS	N
alternatívny postup: <i>mrieť/mor/smrť/umárat'</i>	+	(+)	+	+	(+)
reduplikačný: <i>chol-chol : chláchol</i>	+	(+)	+	+	-
afixácia (<i>roz-tok-a, štit-ár-0, ná-mest-ie</i>)	+	(+)	+	+	(+)
petrifikácia: <i>zlo-děj / hlav-o-hrud'</i>	+	(+)	+	+	(+)
2. lexika zdedená z praslovančiny					
1. zachovanie pôvodného významu: <i>pěsok</i>	-	(+)	+	+	(+)
2. zmena významu: zužovanie <i>dědina</i>	+	(+)	(+)	+	-
<i>dedina</i>	+	(+)	(+)	+	(+)
rozširovanie: <i>cěna</i>	-	(+)	+	+	-
<i>cena</i>	+	(+)	+	+	(+)
nadobúdanie viacvýznamovosti: <i>dvor 1</i>	-	(+)	-	+	(+)
<i>dvor 2</i>	+	(+)	+	+	(+)
strata viacvýznamovosti: <i>cěl-</i> = zdravý	-	(+)	-	(+)	-
<i>cěl-</i> = neporušený	-	(+)	(+)	(+)	(+)
zánik slov: <i>věc'a</i> (pôv. <i>vět-ja</i>)	+	(+)	-	+	-
3. prenikanie cudzích slov					
z latinčiny: <i>kalendár</i>	-	(+)	-	+	(+)
z nemčiny: 1. <i>hámor</i>	-	(+)	-	+	(+)
2. <i>kríž</i>	-	(+)	-	+	(+)
z maďarčiny: <i>guláš</i>	-	(+)	-	+	(+)
vplyv valašskej kolonizácie <i>bryndza</i>	-	(+)	-	+	(+)

Redundantnosť vlastností pre jednotlivé časové stupne/aspekt/modus

	vlastnosti						
	metrické		topologické				
	H	I	U	JR	S	JS	N
prézent – prim. f.	–	–	–	(+)	–	(+)	+
prézent – sek. f.	+	+	(+)	(+)	–	(+)	+
préteritum – prim. f.	–	–	+	+	+	(+)	(+)
préteritum – sek. f.	+	+	+	+	+	(+)	–
antepreteritum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
futúrum nedok.	–	–	+	+	(+)	(+)	(+)
futúrum dok.	–	–	+	+	(+)	(+)	–
kondicionál	–	–	+	+	+	+	(+)
imperatív	(+)	–	+	+	+	+	(+)
* aorist prim. f.	–	–	+	(+)	–	+	–
* imperfektum	–	–	+	+	(+)	+	(+)
* pluskvamperfektum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
* futúrum exaktum	–	–	+	+	(+)	+	+

H = homogénnosť, I = izotropnosť

U = usporiadanosť, JR = jednorozmernosť, S = spojitosť, JS = jednosmernosť, N = nekonečnosť

(obmedzenie do minulosti

) obmedzenie do budúcnosti

* sústavy pôvodných zaniknutých tvarov

Relevantnosť vlastností na jednotlivé časové stupne/aspekt/modus

	usporiadanosť	spojitosť	neohraničenosť
prézent – primárna funkcia	–	–	+
prézent – sekundárna funkcia	(+)	–	+
préteritum – primárna funkcia	+	(+)	(+)
préteritum – sekundárna funkcia	+	(+)	–
antepreteritum	+	(+)	–
perfektum	+	(+)	–
futúrum nedokonavé	+	(+)	(+)
futúrum dokonavé	+	(+)	–
kondicionál	+	+	(+)
imperativ	+	+	(+)
* aorist primárna funkcia	+	–	–
* aorist sekundárna funkcia	+	(+)	(+)
* imperfektum	+	(+)	(+)
* pluskvamperfektum	+	(+)	–
* futúrum exaktum	+	(+)	+

topológia deja

aspekt – tempus – modus

vlastnosti

usporiadanosť

spojitosť

nekonečnosť >>>>

temporálnu ohraničenosť

aspektuálnu ohraničenosť

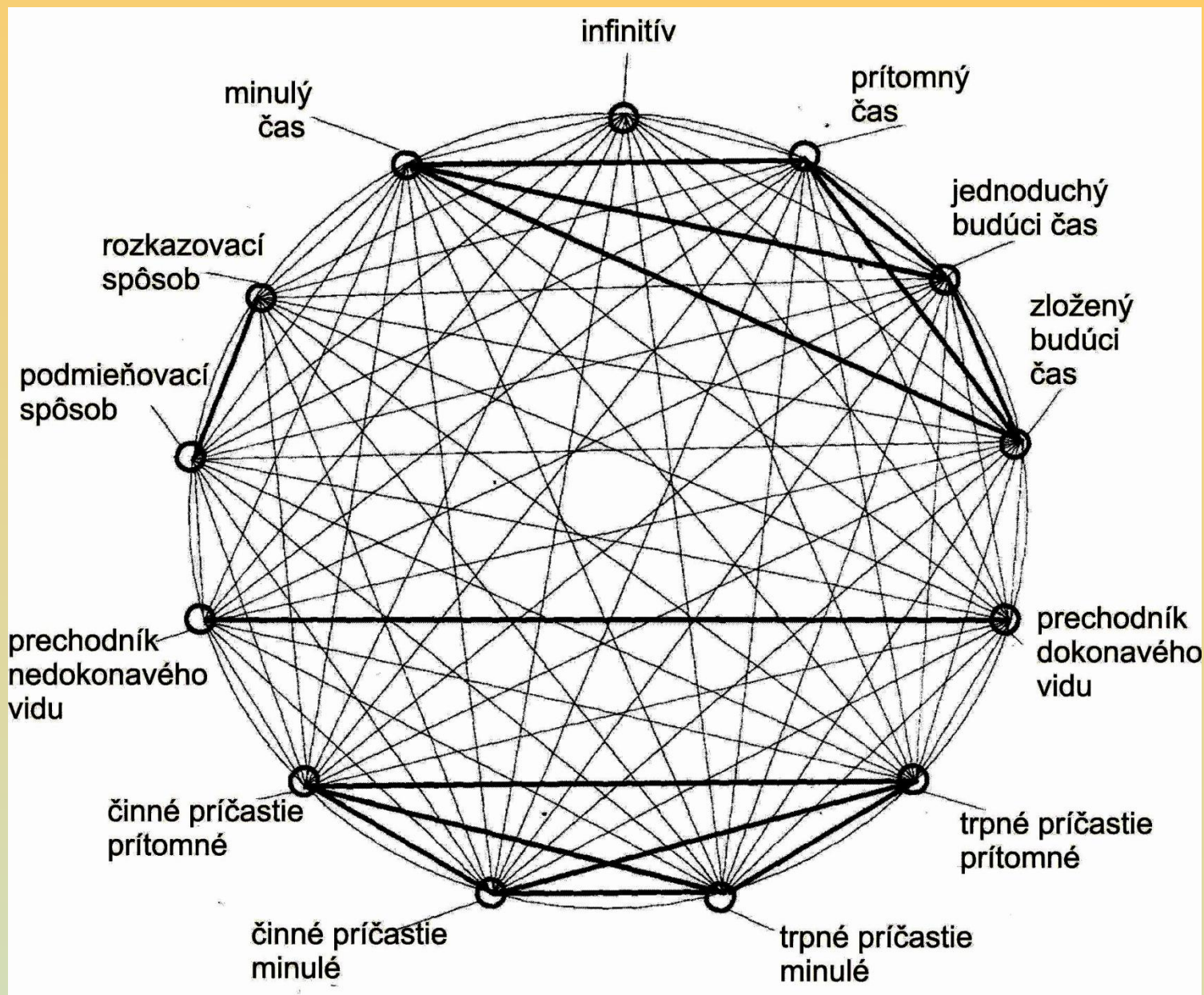
rezultatívnosť

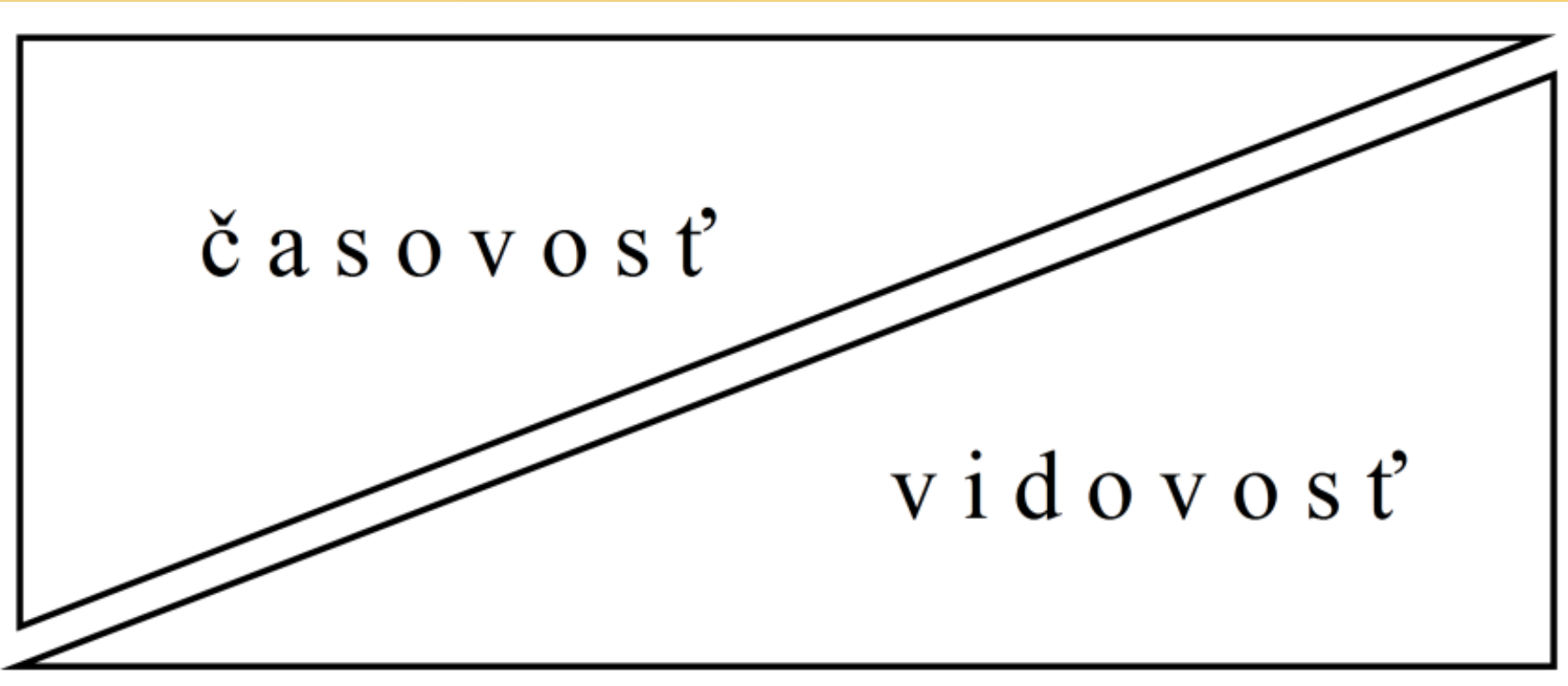
tam v minulosti aj budúcnosti
(> nie „teraz“ = typologický znak)

teraz

možno jazykovými prostriedkami
morfologickými, syntaktickými aj lexikálnymi
rozťahovať a zmršťovať podľa komunikačného zámeru
v dimenziách určitosti aj neurčitosti.

Slovesný kategoriál - súhrn tvarových potencií (podľa B. Tošoviča)





časovost'

vidovost'

Verbálne kategórie aspekt a tempus v slovenčine

Miloslava Sokolová
Pavol Žigo



Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV
VEDA, vydavateľstvo SAV
Bratislava 2014

Eugen Pauliny o časových stupňoch (1948).

Kategória slovesného času v slovenčine sa prejavuje štyrmi formami: minulý čas, kondicionál, prítomný čas a budúci čas. Tieto formy sa uvedomujú a získavajú svoj obsah na základe prítomnosti a neprítomnosti týchto protikladových vlastností:

skutočný čas – nie skutočný čas

faktický čas – nie faktický čas (potenciálny čas).

Minulý čas a kondicionál sú nie skutočné časy, lebo slovesný dej, ktorý sa nimi vyslovuje, neplynie v takom čase, ktorý sa shoduje s objektívnym fyzickým časom, v ktorom sa dej vyslovuje. Napr. vo vete „Bitka pri Moháči bola roku 1526“ sa slovesom vyslovuje dej, ktorý neplynul vtedy, keď sa táto veta vyslovila. Prítomný čas a budúci čas sú skutočné časy, lebo slovesný dej, ktorý sa nimi vyslovuje, plynie v takom čase, ktorý sa shoduje s objektívne skutočným časom, v ktorom sa tento dej vyslovuje. Napr. vo vete „Čítam“ sa vyslovuje dej, ktorého čas sa shoduje s objektívne fyzickým časom, v ktorom sa táto veta vyslovuje.

Minulý čas a prítomný čas sú faktické časy, lebo neskutočnosť minulého času a skutočnosť prítomného času je faktická, ako vidieť z príkladov, uvedených vyššie. Kondicionál a budúci čas sú nie faktické (potenciálne) časy, lebo neskutočnosť kondicionálu a skutočnosť budúceho času sa vyslovuje ako možná, očakávaná.

Usporiadanosť / spojitosť / temporálna ohraničenosť aspektuálna ohraničenosť a rezultatívnosť pri imperfektívach tantum

U S O^t O^a R

neaktuálny prítomný statických <u>verb</u>	—	+	—	—	+	<i>Ludské telo sa skladá z buniek.</i>
prítomný statických <u>verb</u>	+	+	+	—	—	<i>Dlhé roky spolu susedili.</i>
budúci statických <u>verb</u>	+	+	(+)	—	—	<i>Bude patriť medzi elitu.</i>
kondicionálny prítomný statických <u>verb</u>	+	+	(+)	—	—	<i>Radi by sme sa nachádzali na iných priečkach.</i>
kondicionálny prítomný statických <u>verb</u>	+	+	(+)	—	—	<i>„Nie“ by bolo obsahovalo vedenie obrazu do iných súvislostí.</i>
neaktuálny prítomný <u>frekvenciatív</u>	—	—	+	—	+	<i>Celý deň sedáva.</i>
prítomný <u>frekvenciatív</u>	+	—	+	—	—	<i>Jedával (so mnou.</i>
budúci <u>frekvenciatív</u>	+	—	+	—	—	<i>Budete po ňu chodiť každé ráno.</i>
kondicionálny prítomný <u>frekvenciatív</u>	+	—	+	—	—	<i>Rada by som častejšie chodievala na plesy.</i>
kondicionálny prítomný <u>frekvenciatív</u>	+	—	+	—	—	<i>Keby som bol brávil dobré kone porazených súperov...</i>

Usporiadanosť / spojitosť / temporálna ohraničenosť aspektuálna ohraničenosť a rezultatívnosť pri perfektívach tantum

U S O^t O^a R

PT	U	S	O ^t	O ^a	R	
perfektum absolútne	+	+	+	+	+	<i>Pred 14 rokmi narodil sa im syn Štefan</i>
perfektum relatívne	+	+	+	+	+	<i>Keď dozneli, sudca dočítal, zvinul papier, z ktorého čítal rozsudok vojenského súdu, a poodstúpil od popraviska.</i>
Pluskvamperfektum	+	+	+	+	+	<i>Keď už takto všetko bol popratal, tu sa poobzeral, či ešte dakde dačo z tej krvi neostalo.</i>
futúrum	+	+	(+)	+	—	<i>Dieťaťko sa narodí v januári;</i>
	—	+	(+)	+	+*	<i>Ročne sa v osade narodí asi 250 detí, možno viac.</i>
Imperatív	+	+	(+)	+	—	<i>Pozbierajme jantár a zmiznime odtiaľto.</i>
kondicionál prézenta	+	+	(+)	+	—	<i>Poviem chlapcom, aby ho (auto) trochu preleštili</i>

Usporiadanosť / spojitosť / temporálna ohraničenosť aspektuálna ohraničenosť a rezultatívnosť pri obojvidových slovesách

U S O^t O^a R

<u>VD</u>						
aktuálny prítom IF	—	+	—	—	—	Viete, čo práve teraz robia vaše deti?
aktuálny prítom IF s relatívnym významom		+		—	(+)	Počujem, ako sa mi v tejto chvíli príhovára slovami: Neboj sa!
neaktuálny prítom IF (omnitemporálny význam)	(+)	+	—	—	+	Slovo robí chlapa.
préteritum IF	+	+	(+)	—	—	Čo si tam robil ?
Antepreteritum IF	+	+	(+)	—	—	Naposledy pred dvoma rokmi som sa stretol s pani kráľovnou, ako som bol spomínaný, vtedy, keď nás odmenila tým zlatým prasiatkom.
analytické futúrum IF	+	+	(+)	—	—	Kedy a ako sa bude robiť sanácia budovy fabriky?
kondicionál prítom IF	+	+	(+)	—	—	... hoci by nerobili celkom nič, bulvár si niečo nájde.
kondicionál IF préterita	+	+	(+)	—	—	Neviem, čo by som bol robil, keby som ťa nebol spoznal.
Imperatív IF	+	+	(+)	—	—	Nerob to!
Rezultatívum PF	+	+	(+)	+	+	Ide tu, ako už bolo povedané, o faktory ovplyvňujúce rozsah vnútorného dopytu.
Rezultatívum PF so sponou v prítomnosti	+	+	+	—	+	Guláš je už uvarený.

Interpretácia viet s vyjadrením podmienky 1 (F. Gahér)

Tabuľka kombinácií pre spojenie *ak-tak*:

	If-veta	If-vektor	R-vektor	T-antec.	T-konz.	T-vektor
1.	Ak mal..., tak kúpil...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	-1	-1	0
2.	Ak mal..., tak kupuje...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	-1	0	1
3.	Ak mal... , tak kúpi...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	-1	1	2
4.	Ak má... , tak kúpil...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	0	-1	-1
5.	Ak má... , tak kupuje...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	0	0	0
6.	Ak má... , tak kúpi...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	0	1	1
7.	Ak bude mať..., tak kúpil...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	1	-1	-2
8.	Ak bude mať..., tak kupuje...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	1	0	-1
9.	Ak bude mať..., tak kúpi...	$\vec{C}$	$\vec{R}$	1	1	0
10.	Ak kúpil..., tak mal...	$\vec{C}$	$\leftarrow_R$	-1	-1	0
11.	Ak kúpil..., tak má...	$\vec{C}$	$\leftarrow_R$	-1	0	1
12.	Ak kúpil..., tak bude mať...	$\vec{C}$	$\leftarrow_R$	-1	1	2

Logický konflikt vo vetách s vyjadrením podmienky pri T-vektore s absolútnou hodnotou = 2.

Tabuľka kombinácií pre spojenie *ak-tak*:

	If-veta	If-vektor	R-vektor	T-antec.	T-konz.	T-vektor
1.	Ak mal..., tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	-1	0
2.	Ak mal..., tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	0	1
3.	Ak mal... , tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	1	2
4.	Ak má... , tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	-1	-1
5.	Ak má... , tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	0	0
6.	Ak má... , tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	1	1
7.	Ak bude mať..., tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	-1	-2
8.	Ak bude mať..., tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	0	-1
9.	Ak bude mať..., tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	1	0
10.	Ak kúpil..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	-1	0
11.	Ak kúpil..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	0	1
12.	Ak kúpil..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	1	2

Interpretácia viet s vyjadrením podmienky 2 (F. Gahér)

13. Ak kupuje..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	-1	-1
14. Ak kupuje..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	0	0
15. Ak kupuje..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	1	1
16. Ak kúpi..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	-1	-2
17. Ak kúpi..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	0	-1
18. Ak kúpi..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	1	0

*Logický konflikt vo vetách s vyjadrením podmienky pri T-vektore
s absolútnou hodnotou = 2.*

13. Ak kupuje..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	-1	-1
14. Ak kupuje..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	0	0
15. Ak kupuje..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	0	1	1
16. Ak kúpi..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	-1	-2
17. Ak kúpi..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	0	-1
18. Ak kúpi..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	1	1	0

Interpretácia viet s vyjadrením podmienky 3 (F. Gahér)

	If-veta	If-vektor	R-vektor	T-antec.	T-konz.	T-vektor
1.	Chválil som ťa len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	-1	-1	0
2.	Chválil som ťa len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	-1	0	-1
3.	Chválil som ťa len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	-1	1	-2
4.	Chválim ťa len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	0	-1	1
5.	Chválim ťa len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	0	0	0
6.	Chválim ťa len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	0	1	-1
7.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	1	-1	2
8.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	1	0	1
9.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_c$	$\leftarrow_R$	1	1	0
10.	Bol si dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_c$	$R \rightarrow$	-1	-1	0
11.	Bol si dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_c$	$R \rightarrow$	-1	0	-1
12.	Bol si dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_c$	$R \rightarrow$	-1	1	-2

*Logický konflikt vo vetách s vyjadrením podmienky pri T-vektore
s absolútnou hodnotou = 2.*

	If-veta	If-vektor	R-vektor	T-antec.	T-konz.	T-vektor
1.	Chválil som ťa len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	-1	-1	0
2.	Chválil som ťa len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	-1	0	-1
3.	Chválil som ťa len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	-1	1	-2
4.	Chválim ťa len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	0	-1	1
5.	Chválim ťa len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	0	0	0
6.	Chválim ťa len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	0	1	-1
7.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď si bol dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	1	-1	2
8.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď si dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	1	0	1
9.	Budem ťa chváliť len vtedy, keď budeš dobrý.	$\leftarrow_C$	$\leftarrow_R$	1	1	0
10.	Bol si dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_C$	$R \rightarrow$	-1	-1	0
11.	Bol si dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_C$	$R \rightarrow$	-1	0	-1
12.	Bol si dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_C$	$R \rightarrow$	-1	1	-2

Interpretácia viet s vyjadrením podmienky4 (F. Gahér)

13. Si dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	-1	1
14. Si dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	0	0
15. Si dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	1	-1
16. Budeš dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	1	-1	2
17. Budeš dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	1	0	1
18. Budeš dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	1	1	0

*Logický konflikt vo vetách s vyjadrením podmienky pri
T-vektore s absolútnou hodnotou = 2.*

13. Si dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	-1	1
14. Si dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	0	0
15. Si dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	0	1	-1
16. Budeš dobrý len vtedy, keď som ťa chválil.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	<u>1</u>	<u>-1</u>	<u>2</u>
17. Budeš dobrý len vtedy, keď ťa chválim.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	1	0	1
18. Budeš dobrý len vtedy, keď ťa budem chváliť.	$\leftarrow_c$	$\xrightarrow{R}$	1	1	0

*Relevantné nie je to,
čo je jazyk schopný vyjadriť,
ale to, čo vyjadruje.*

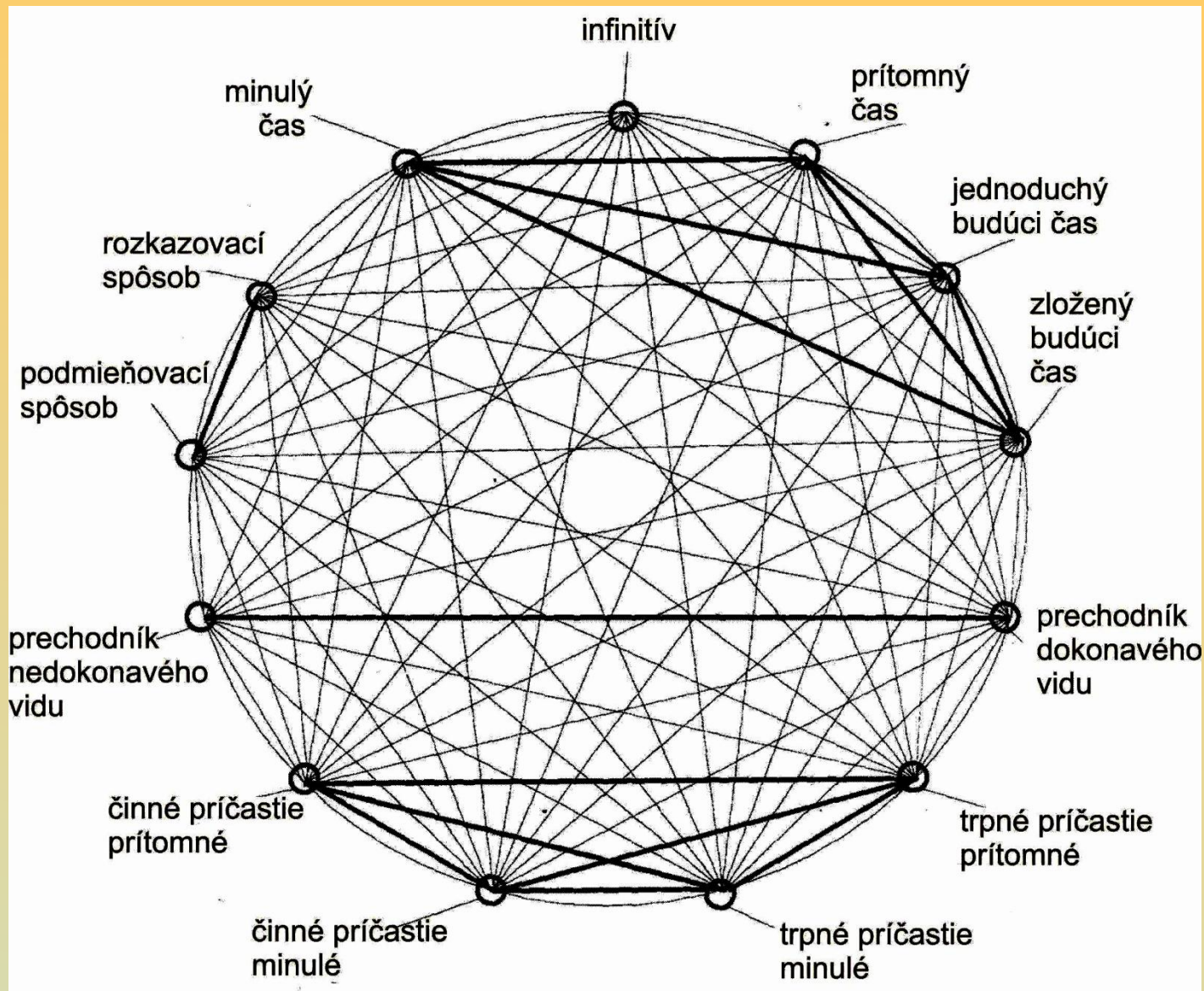
Porovnanie východísk lingvistického a logického prístupu interpretácie.

	vlastnosti						
	metrické		topologické				
	H	I	U	JR	S	JS	N
prézent – prim. f.	–	–	–	(+)	–	(+)	+
prézent – sek. f.	+	+	(+)	(+)	–	(+)	+
préteritum – prim. f.	–	–	+	+	+	(+)	(+)
préteritum – sek. f.	+	+	+	+	+	(+)	–
antepreteritum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
futúrum nedok.	–	–	+	+	(+)	(+)	(+)
futúrum dok.	–	–	+	+	(+)	(+)	–
kondicionál	–	–	+	+	+	+	(+)
imperatív	(+)	–	+	+	+	+	(+)
* aorist prim. f.	–	–	+	(+)	–	+	–
* imperfektum	–	–	+	+	(+)	+	(+)
* pluskvamperfektum	–	–	+	+	(+)	(+)	–
* futúrum exaktum	–	–	+	+	(+)	+	+

H = homogénosť, I = izotropnosť
 U = usporiadanosť, JR = jednorozmernosť, S = spojitosť, JS = jednosmernosť, N = nekonečnosť
 (obmedzenie do minulosti
) obmedzenie do budúcnosti
 * sústavy pôvodných zaniknutých tvarov

Tabuľka kombinácií pre spojenie *ak-tak*:

	If-veta	If-vektor	R-vektor	T-antec.	T-konz.	T-vektor
1.	Ak mal..., tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	-1	0
2.	Ak mal..., tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	0	1
3.	Ak mal..., tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	-1	1	2
4.	Ak má..., tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	-1	-1
5.	Ak má..., tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	0	0
6.	Ak má..., tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	0	1	1
7.	Ak bude mať..., tak kúpil...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	-1	-2
8.	Ak bude mať..., tak kupuje...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	0	-1
9.	Ak bude mať..., tak kúpi...	$c \rightarrow$	$R \rightarrow$	1	1	0
10.	Ak kúpil..., tak mal...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	-1	0
11.	Ak kúpil..., tak má...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	0	1
12.	Ak kúpil..., tak bude mať...	$c \rightarrow$	$\leftarrow_R$	-1	1	2



374 tvarov + infinitív

Oporou komunikačných aktov nie je moment výpovede, ale doba komunikácie ako obsažná, hutná celostná a koncízna časová syntéza, obsahujúca minulosť a nachádzajúca sa na priesečníku od uskutočneného k uskutočňovanému.

Pri charakteristike vzťahu *tempus* – *aspekt* – *modus* je pojem superpozície neprotirečivý, pretože navzájom korelujú nielen jednotlivé jazykové roviny, ale jednotlivé kategórie.

aspekt — tempus — modus tam

t. j. *nie teraz* = v minulosti aj budúcnosti

aspekt — tempus — modus teraz

rozt'ahovanie a zmršťovanie podľa komunikačného zámeru
v dimenziách určitosti aj neurčitosti

superpozícia deja: jeho vyjadrenie vo vete určitým slovesným tvarom

- konkrétny stav v čase prehovoru sa skladá zo všetkých informácií potrebných na vyčerpávajúce informácie o deji a jeho okolnostiach v tomto čase
- ide celostnú a koncíznu časovú syntézu, obsahujúcu minulosť a nachádzajúcu sa na priesečníku od uskutočneného k uskutočňovanému

Ďakujem za pozornosť.